

Grönbok om framtidens belysning

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta utlåtande Europeiska kommissionens grönbok om framtidens belysning (KOM(2011) 889). Syftet med grönboken är att starta en debatt om vilka åtgärder som krävs på unionsnivå för att skynda på spridningen av energieffektiv belysning och på så sätt minska EU:s energiförbrukning.

Utskottet välkomnar kommissionens initiativ till diskussion men saknar en marknadsöversyn över befintliga och kommande belysningstekniker. Vidare anser utskottet att detaljreglering på unionsnivå som inte tillåter lösningar som är anpassade till lokala och regionala förhållanden bör undvikas.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Bakgrund	4
Grönbokens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets granskning	5
Grönboken	5
Vissa kompletterande uppgifter	6
Utskottets ställningstagande	6
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	8

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Grönbok om framtidens belysning

Riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Stockholm den 14 februari 2012

På näringsutskottets vägnar

Mats Odell

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mats Odell (KD), Jessica Polfjärd (M), Lars Johansson (S), Hans Rothenberg (M), Olof Lavesson (M), Krister Örnfjäder (S), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Eva Flyborg (FP), Börje Vestlund (S), Helena Lindahl (C), Karin Åström (S), Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Lars Isovaara (SD), Kent Persson (V), Ingela Nylund Watz (S), Ingemar Nilsson (S) och Lise Nordin (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Kammaren hänvisade i enlighet med 10 kap. 5 § riksdagsordningen den 19 december 2011 Europeiska kommissionens grönbok om framtidens belysning (KOM(2011) 889) till näringsutskottet för granskning.

Bakgrund

Enligt kommissionen står belysning totalt sett för 19 procent av elförbrukningen i världen och för 14 procent i EU. EU har satt upp målet att fram till 2020 minska sin energiförbrukning med 20 procent. För att klara detta har EU bl.a. beslutat om ekodesigndirektivet som lett till att de traditionella glödlamporna nu fasas ut och ersätts med mer energieffektiva belysningstekniker. Enligt kommissionen är den mest innovativa belysningsteknik som växer fram på marknaden halvledarbelysning (SSL – solid state lighting). SSL omfattar LED- och OLED-belysning. LED står för light emitting diod, eller lysdiod på svenska. OLED står för organisk lysdiod.

Grönbokens huvudsakliga innehåll

Syftet med grönboken är att skapa en diskussion om vilka åtgärder på unionsnivå som krävs för att skynda på spridningen av halvledarbelysning och på så sätt minska energiförbrukningen inom EU. Kommissionen menar att detta kommer att bli den mest energieffektiva och mångsidiga tekniken för allmänbelysning. Dock går spridningen av tekniken långsamt, och samarbetet inom belysningsindustrin är fragmenterat.

Grönboken är uppdelad i två delar. Den första delen (avsnitt 2) beskriver SSL-tekniken och användarna. Den andra delen (avsnitt 3) tar upp SSL och den europeiska belysningsindustrin. I de olika avsnitten finns frågor som är tänkta att stimulera intresserade parter att komma med egna synpunkter. Kommissionen vill ha in eventuella synpunkter på grönboken senast den 29 februari.

Utskottets granskning

Grönboken

Problem med och utmaningar för spridning av SSL-belysning

Kommissionen har identifierat ett antal problem som behöver lösas för att kunna öka spridningen av SSL-belysning. LED-lampor som säljs på marknaden kan ha bristfällig kvalitet. De har också en högre inköpskostnad än annan befintlig belysningsteknik samtidigt som LED-lampor av hög kvalitet har lägre underhållskostnad eftersom de håller längre. Det finns en oro för att LED-lampor kan ge s.k. blåljusskada, dvs. att ögats näthinna skadas av blått ljus. Kommissionens vetenskapliga kommitté för nya och nyligen identifierade hälsorisker (SCENIHR) har dock inte hittat några bevis för denna risk. Vidare finns det brister i dagens standarder, bl.a. när det gäller säkerheten.

Initiativ för att öka användningen av SSL-belysning

Det finns i dag flera EU-instrument, frivilliga eller obligatoriska, som är relevanta för SSL-produkter. Till dessa hör exempelvis: ekodesign, energimärkning, EU:s miljömärke, lågspänningsdirektivet och miljöanpassad offentlig upphandling.

För att snabba på spridningen av SSL-belysning hos konsumenterna överväger kommissionen att uppmuntra belysningsintressenter och/eller konsumentföreningar att organisera informationskampanjer. Kommissionen vill även att medlemsstaterna och belysningsindustrin ska säkerställa att SSL-produkter uppfyller gemensamma krav om prestanda och säkerhet. Kommissionen ska fortsätta att bevaka frågan om LED-teknikens potentiella effekter på konsumenters hälsa.

Vidare vill kommissionen skapa pionjärmarknader med SSL-belysning i städer och offentligt ägda byggnader. I de europeiska städerna står belysningen för 50 procent av elförbrukningen. För att minska energiförbrukningen i städer och byggnader kan myndigheter använda sig av exempelvis miljöanpassad offentlig upphandling och ett antal instrument för att finansiera genomförbarhetsstudier.

För offentligt ägda byggnader finns det redan, eller kommer snart att träda i kraft, instrument som kan stödja spridningen av SSL-teknik, så som miljöanpassad offentlig upphandling, direktivet om byggnaders energiprestanda och kommissionens förslag till direktiv om energieffektivitet. I förslaget till direktiv om energieffektivitet föreslår kommissionen bl.a. att myndigheter främst ska köpa produkter som tillhör högsta energieffektivitetsklassen och att den offentliga sektorn blir skyldig att årligen renovera en viss del av de offentligt ägda byggnaderna i syfte att göra dem mer energieffektiva.

För att snabba på spridningen av SSL-pionjärmarknader för offentliga byggnader vill kommissionen att myndigheter uppmanas att främja användningen av SSL-teknik när de renoverar dessa byggnader.

SSL och den europeiska belysningsindustrin

Den större spridningen av SSL-tekniken kommer inte bara att påverka belysningsindustrin utan alla som arbetar med belysning. Kommissionen anser att den europeiska belysningsindustrin är fragmenterad. Därför behövs ett närmare samarbete mellan belysningsindustrin och aktörerna längs den s.k. utökade värdekedjan för att bättre kunna möta den globala konkurrensen. Den utökade värdekedjan innefattar, förutom själva belysningsindustrin, även parti- och detaljhandel, stadsplanerare, arkitekter, belysningsdesigner, m.fl.

För att förstärka SSL-värdekedjan överväger kommissionen att ge de europeiska standardiseringsorganen (ESO) mandat att ta fram standarder. Vidare vill kommissionen underlätta för forsknings- och innovationssatsningar på SSL-teknik dels genom programmet Horisont 2020, dels genom att möjliggöra användning av strukturfondsmedel till dessa satsningar.

Kommissionen uppmanar också belysningsindustrin att lansera egna industriella initiativ, att arbeta med konsumenter för att utveckla nya funktioner, att arbeta med de europeiska standardiseringsorganen för att hantera bl.a. säkerhetsfrågor och miljöaspekter samt att fortsätta utvärdera SSL-produkters kompletta livscykelpåverkan.

Vissa kompletterande uppgifter

Regeringen välkomnar grönboken men har inte för avsikt att skicka ut den på remiss.

Energimyndigheten, som i sitt informationsmaterial lyfter fram LED-lampor som en energieffektiv belysning, framhåller att de saknar en marknadsöversikt i grönboken. Det finns enligt myndigheten redan i dag andra energieffektiva belysningstekniker och andra kommer att mogna fram.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som välkomnar att en diskussion kommer till stånd på de områden som tas upp i grönboken, vill inledningsvis betona vikten av energieffektiva lösningar för att EU gemensamt ska uppnå målet om att minska sin energiförbrukning med 20 procent till 2020. Vidare menar utskottet att merparten av de åtgärder som lyfts fram i grönboken om framtidens belysning är angelägna insatser, såsom att ta fram gemensamma standarder, att satsa på forskning och innovation samt att underlätta och stimulera energieffektivisering.

Utskottet vill dock påminna om riksdagens motiverade yttrande (utl. 2011/12:NU8) om kommissionens förslag till direktiv om energieffektivitet som riksdagen ansåg stred mot subsidiaritetsprincipen. Detaljreglering på unionsnivå som inte tillåter lösningar som är anpassade till lokala och regionala förhållanden bör undvikas.

Även om SSL-belysning möjligen är den energieffektivaste belysningstekniken för framtiden saknar utskottet – i likhet med Energimyndigheten – en marknadsöversyn över befintliga och kommande belysningstekniker. Det finns i dagsläget andra tekniker att beakta, och utskottet hade välkomnat en redovisning av dessa i grönboken.

Slutligen vill utskottet instämma i att det är viktigt att kommissionen fortsätter bevaka frågan om SSL-teknikens eventuella effekter på konsumenters hälsa.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Europeiska kommissionens grönbok Framtidens belysning – Snabbare spridning av innovativ belysningsteknik (KOM(2011) 889).